

naj večji jutrovih in večernih krajev. Prebivavec zahoda pretuhtuje vse naprej, jutrovec pripusti vse božji previdnosti in zaupa v njo; uni punta se rad zoper Boga, akoravno nezmnožen, ta udaja se v krotkosti božji volji. „Inšallah!“ (ako Bog hoče!) in „mašallah!“ (kar Bog hoče!) sta prvi in zadnji konec mahomedanizma. Z uno besedo izgovarja Mahomedanec zaupljivost v Boga, s to pa udanost v voljo božjo. Današnje dni nimajo te besede več tega lepega pomena v ustih Turčinov, kakor nekdanj. „Mašallah!“ je toliko zdaj kakor naše „dobro je“. Pomen besede „mašallah“ je pa padel zato tako, ker je beseda povsod zapisana: na hišah se bere, ženstvo jo ima vrezano v bliščeče kamne svojega lišpa — v izvirnem pomenu, da bi okó zavidljivca tudi v lepoti in lišpu voljo božjo spoznalo — zdaj pa je le še beseda pohvale lepih reči. Ravno tako je z besedo „inšallah!“ Prosti Turčin misli, da zgoditi se mora vse, izreki to besedo.

Vojaški klic križavcev (križarskih vojakov) „Deus lo vult!“ (Bog hoče!) in Arabca „inšallah!“ (ako Bog hoče!) je oster razloček izhodnega in zatočnega duha.

Lepa cvetlica v značaji orientalcja je tudi hvaležnost v pobožnem imenu. „Hakk“ se zove po arabski: Bog, resnica in pravica, zato, ker je Bog naj večja resnica in naj večja pravica. Hvala in hvaležnost, po arabski: Šükr in tešekkür pravi se po perzijanski in turški: hakkšinası, to je, zavest resnice in pravice, kar se tudi spoznanje Boga zamore reči. Esbarai hakk we esbarni padišah! to je, za Boga in cara! je lepa prislovica orientalske akademije, ktere predstojniki in učenci le Bogu, pravici in caru služijo. Danes kakor pred sto leti, ko je akademija osnovana bila, jo še preveja ravno ta duh: za Boga in cara!

Novičar iz raznih krajev.

Po ukazu cesarskem se ima v terdnjave obsojenim vojakom vprihodnje kazni nekoliko zljajšati, zlasti v težko železje oklenjeni se imajo okleniti v ložje. — Za obljubno cerkev na Dunaji, ktera je bila na sv. Jurja dan slovesno ustavnovljena in kateri se je ime dalo „cerkev Izveličarja“ (Salvatorkirche) se je nabral poldrugi milijon gold.; zidanje nje bo nek terpelo 12 do 14 let. — C. k. ministerstvo bogočastja je naročilo vsem škofom avstrijskega cesarstva, naj vелеvajo duhovnom svoje škofije, da pri vsaki sv. maši molijo za srečen porod presvitle cesarice, ki se pričakuje mesca rožnika. — Da je zadnji čas poskočila cena srebernega dnarja (na $3\frac{3}{4}$), pravijo, izvira odtod, ker je dunajska banka za 20 milijonov gold. srebra nakupila; po tem takem, pravijo, se smé misliti, da se bliža čas, ko bo začela banka svoje plačila odrajtovati v srebru in se bo sreberni dnar spet prikazal med ljudstvom. — Tudi se zlo govori, da vse evropske vlade so se porazumile v tem, da vsaka bo še pred jesenjo zmanjšala svojo armado. — Na ljubljansko-teržaški železnici delajo sedaj tako hitro, da se smé upati, da zadnji čas poleti prihodnjega leta 1857 se bo vožnja po nji začela. V petek teden so začeli šine voziti na vse postaje med Ljubljano in Terstom. — V pondeljek je bila dosedaj skrivana pogodba miru državnemu zboru v Parizu naznanjena in včeraj (v torek) je imela v vladnem časniku „Moniteur-u“ natisnjena biti. Angležki časniki pa so zalezli to skrivnost že pred in jo že pred 3 dnevi razglasili, čeravno ne popolnoma. V kratkem se bo tedaj zvedilo od konca do kraja to imenitno pismo, ki je končalo kervavo vojsko. — Od Angležev, kateri rajtajo, da jim je vojska čez 360 do 370 milijonov gold. stroškov prizadala, in kateri niso nič kaj zadovoljni s sklenjenim mirom, se sliši, da hočejo s svojo armado na vrat na nos zapustiti Krim in Turčijo in nobene posadke pustiti na Turškem, kar bi za ondašnje kristijane ne bilo kaj dobro. — Iz Carigrada se sliši, da je veliko svetovavstvo sklenilo, hospodarja Moldave in Valahije službe odstaviti in namesto nju

izvoliti dva kajmakana, ktera naj vladujeta te deželi tako dolgo, da bote po novi vredbi osnovane. — Francozka vlada, ki se je popolnoma pobratila z rusovsko, se napravlja, predsednika ondašnjega senata grofa Morny-a v Petrograd poslati, da bo raztergano diplomatično zavezo med francozko in rusovsko vlado iznova uterdil pa tudi kot namestnik francozke vlade pri kronanji rusovskega cara v Moskvi pričujoč; da se bo mogel v naj večjem lišpu skazovati, bo vlekel 300.000 frankov na leto, zraven pa še odperito upno pismo za en milijon frankov za vse, kar bo potrebno spoznal, da bo Rusom pokazal francozko mogočnost. Rusom bo tak dnaren mož gotovo všeč. — Kako sila veliko žita ima rusovska država, se vidi iz poslednjih izkazov, po katerih je v ondašnjih zalogih, ki stojé pod vladno skerbjo, nakupičenih blizo 26 milijonov četvertov (po naši meri blizo 40 milijonov vagánov); polovica tega žita je lastnina kmetov. — Tudi vlada papeževa je sedaj dovolila, da se smé pšenica iz rimskih dežel kamor koli na prodaj voziti. — Kdo bi mislil, da iz kremenca se zamore sirovo maslo (puter) ponarejati! In vendar je taka. Na posebno vižo somleti in potem kemiško raztopljeni kremenini kamni se spremené kot kremenje (silikat) v neko smetani podobno stvar, ktero goljufni ljudje mešajo sirovemu maslu; da pa enojno farbo dajo ti mešanci, jo pofarbajo rumeno vso. V ti slepariji se spolnuje resnica starega izreka: „kruha prosi, pa kamenja se mu dá“.

Uzrok prestave sedeža serbskega patrijarha v Carigrad.

Národna serbska pesem.

Hvala Bogu, hvala jedinemu!
Poranil je cesar od Štambola
Ter se šeta po divanu svojem,
Pa doziva mladega pisara,
Ter ovako cesar mu vелеva:
„Piši, sinko, listek knige bele,
Ter jo pošlji starcu patrijarhu.“
Tako mu je cesar narekoal:
„Čuješ li me, patrijarh Mikola!
Poturči se patrijarh častiti,
In poturči trideset minihov
In trideset djakov samoukov,
In poturči cerkvo Rosalijo.
Zidat čem ti dvore u Štambolu,
Poleg mojih, še lepše od mojih;
Ako li se poturčiti nečeš,
Vergel te bom na dno u tamnico.
Pomoril bom trideset minihov
In porabil trideset djakov.
Vse čem ti jih mlade poturčiti,
Belo ti čem cerkvo razrušiti.“
Ko Miklavžu taka kniga dojde,
Knigo gleda patrijarh častiti,
Knigo bere pa solze preliwa;
Praša njega djače samouče¹⁾:
„Sveti oče, patrijarh častiti!
Od kod kniga, od ktere grada?
Kaj tako se žalostivo piše.
Ko jo bereš, da solze preliwaš?“
Veli njemu patrijarh častiti:
„Projdi me se, djače samouče!
Kaj me prašaš, ko pomoči ne moreš?“
Kniga ta je od cara turškega,
Hoče cesar, da se poturčimo,
Našo vero da mi opustimo;
Ako li se poturčiti nečmo,
Hoče mene starčka pogubiti,
Ino mojih trideset minihov,
Pa poturčit trideset djakov
In razrušit cerkvo Rosalijo.“
Ko to čulo mlado samouče,
Ovako je starčku govorilo:

„Čuješ mene, patrijarh častiti!
Piši knigo turškemu cesaru,
Naj duhovne zbere in romare²⁾
In minihe, turške kniževnike,
Naj se mole svecu Muhamedu
Ino njega postu ramazanu,
Od pervega petka do drugega;
Naj ustavi na izhodu sonce
Ino beli mesec na zapadu,
Naj igrata za nedeljo danov;
Presuši naj mestne vodomete
Ino vstavi Šarac vodo hladno,
Ktera teče prek Štambola grada;
Štiri naj se dvignejo planine:
Kamendara nad mestom Štambolom,
Bukovica in Orehovica,
In Kestena nad morjem planina,
Pa naj grejo do Štambola grada.
Pokle se češ caru poturčiti.“
Ko razumi starček samouka
Mi se vsede pa cesaru piše:
„Čuješ mene, cesar od Štambola!
Zber duhovne, romare pobožne
In minihe, svoje kniževnike,
Naj se mole svecu Muhamedu
In vašemu postu ramazanu
Od pervega petka do drugega
Da se vstavi na izhodu sonce,
Da zaigra mesec na zapadu,
Da presahno mestni vodometi,
Da se vstavi Šarac voda hladna,
In da grejo četiri planine:
Kamendara nad Štambolom gradom,
Bukovica in Orehovica
In Kestena visoka planina.
Vse četiri do Štambola mesta;
Pa čem ti se, cesar, poturčiti
Z vsimi svojimi trideset minih
In svojimi djaki samouki.“
(Konec sledi.)

¹⁾ Deček, ki se brez učnika uči. — ²⁾ Adžija, Turk, ki je v Meko romal, po naše romar.

da slovnica gosp. Metelka zagovarja požiravni govor; njegov z v namestu je poseben pol-samoglasnik za i ali u , ne pa za o ; gosp. Potočnikova nareja iz namestu naravnost predlog brez ozira na sostavo besed. Kar se pa tiče staroslovenščine, je ona res dobro in pravo vodilo v dvomljivih rečeh, ne pa da naša slovenščina, katero toliko stoletij in toliko dogodeb loči od stare, bi se ne smela nikjer in nikoli ganiti od staroslovenščine; čeravno ste naj bližja žlahta, eno pa vendar niste. Ne tajimo, da je res marsikak pogrešek v slov. berilih, saj se jih tudi v družih in celó nemških ne manjka, in Bürger je pretresovaje nekdaž Goethe-ta spisal sostavek z nadpisom; „Dass Goethe nicht deutsch versteht!“ Človek se rad zmoti. Saj tudi „pretresu“ našega častitega gosp. pisatelja pomot ne manjka; naj memogredé povemo le nektare: zadržaj ni slovenski Inhalt, ampak Hinderniss; pisalo ni Schreibweise, ampak Schreibwerkzeug, pisava je Schreibweise; verz je res latinski, al stih je gerški; slikarstvo ni malarija, ampak po serbski Bildhauerkunst, vodnjak je tako malo Brunnen (ampak jedes Wasserbehältniss) kakor je černo (Schwärze) Tinte; „ta sprememba je ne“ (namesti ni) je tako hud germanizem („ist nicht“), kakor je „šče nikoli se ne je slovenščina predavala“, ali pa „razlogi so poznani“ (sind bekannt) namesti znani, — ostrupeno namestu ostrupljeno, — poprava „v kratkih iz prostega sukna sošitih hlačah“, bi bila boljša „v kratkih hlačah iz prostega sukna“, — „meni je rajši všeničak“ je hud germanizem namesti „jez imam rajši itd.; temuč se večidel napačno rabi namesti ampak; temoč in ampak v govoru nepopačenega slovenskega ljudstva ni eno. Toliko smo hotli le memogredé omeniti, v dokaz, da se človek lahko zmoti vsak. Ali bo gosp. Miklošič kaj več odgovoril zastran svojih „beril“, ne vémo.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski uradni časnik pretekle srede razglasa sklenjeno pogodbo miru. Obširno pismo obsega celih devet strani omenjenega časnika. Kakor vse novice bomo v prihodnjem listu tudi to svojim bralcem podali v kratkem posnetku. — Od 1. tega mesca je cena kuhinske soli nekoliko poskočila, pri centu za 25 krajev.; podražila se je pa, kakor razglas c. k. ministerstva dnarstva pravi, zato, ker od leta 1851 se je zlo podražilo pridelovanje njeno in ker so državne potrebine večje. — Od 1. rožnika se bo živinske soli kakor drugod tako tudi na Ogerskem, Horvaškem, Slavoniji, Vojvodini in Banatu po 1 fl. 40 kr. cent dobival. — Dosedanja prepoved, da iz avstrijskih dežel se ne smejo orožje in strelivo, solitar, žveplo in svinec nena Rusovsko ne na Turško, konji pa tudi nikamor drugod v ptuje dežele voziti, je bila 28. aprila preklicana, ker je vojske konec. — Lesene mašine za poljedelstvo, z železom le okovane, se smejo po višjem dovoljenju od 16. aprila iz ptujih dežel v naše cesarstvo proti odrajtvilu tiste nizke colnine upeljevati, ktera je postavljena za naj bornišo leseno robo po določbi tarife pod števil. 64. a. — Dunajska upnica (Creditbank) za kupčijstvo in obertnijstvo je oklicala 30. aprila, da je v djanje stopila, in se je ponudila vsem, ki je potrebujejo po 4. paragrafu njenih postav, po katerih daje posojila na zastavljene državne obligacije, na obligacije zemljišne odveze itd., se udeležuje mnogoterih obertnijskih naprav, fabrik itd. — Kakor smo iz začetka rekli, so znane sedaj pogodbe, pod katerimi je bil mir sklenjen v Parizu. Časnik „Independ. Belg.“ računi sedaj: koliko velja ta mir v dnarji, in pravijo, da francoska vlada je izdala 2000 milijonov frankov, angleška 2500 mil. brez vojskega premeta, od turške se vé le za 120 mil., rusovska je spraznila svoj zaklad in na pósito vzela 524 mil., avstrijska (za priprave na vojsko) 1600

mil. sardinska 80 mil. Če se tedaj smé omenjenemu časniku verjeti, velja mir 7000 mil. frankov gotovega dnarja (1 frank okoli 24 kr. našega dnarja). — Po ukazu rusovskega cara se ima vsih 337 družin, ki so bile lani v vojsko poklicane, domu spustiti; preden se bojo pa razpustile, bo vsak iz teh družin vprašan: ali bi ne hotel v versto armade za navadnih 25 let stopiti, za ktere se mu bo pa na dobro pripisal ta čas, ko je sedaj cara služil. — Neselrode, Menčikov in Černičev so odstopili od svojih služb, in njim bo sledilo še več za vojsko unetih višjih. Ko se je 16. januarja minister Neselrode branil roko za mirno spravo podati, je car rekel: „mnogi služabniki mojega očeta so se preživeli in se ne vejo ravnati po potrebah sedanjega časa“. Te besede so razumeli omenjeni možje in so odstopili. — Cesar Napoleon je ukazal, da se ima sin njegov kot „soldašk otrok“ zapisati v versto oficirjev 1. gardinega polka. — Francozka vlada je napravila, da naj po vsi državi se nabirajo darovi (naj manjši dar je določen na 5 centimov, naj večji na 25 cent.), da se bo kupil grad Marengo v Sardinii (v tisti okolici, kjer je bila sloveča vojska) in se poklonil cesarici in cesarjeviču na dan njegovega kersta.

Uzrok prestave sedeža serbskega patrijarha v Carigrad.

Národna serbska pesem.

(Konec.)

Ko cesaru drobna kniga dojde,
Vse zazove svoje kniževnike,
Ter se moli svecu Muhamedu
In turškemu postu ramazanu
Od prvega petka do družega.
Ko je bilo o petku drugemu,
Ni obstalo na izhodu sonce,
Več pustilo veliko vročino,
Vsa je htela izgoreti vojska;
Protekli so vodometi motni
Po Štambolu kot bujce ¹⁾ ker-

vave,
Uderla je Šarac voda hladna
Po Štambolu, da potone mesto.
Ko to vidi cesar od Štambola,
Knigo piše starčku patrijarhu:
„Oj Mikola, patrijarh častiti!
„Ti soberi vse svoje minihе,
„In popove, vlaške učenike,
„Pa mi dojdí do Štambola grada
„Ter se moli Bogu istinskemu
„In svojemu Kristu po zakonu,
„Ter se moli za nedeljo danov:
„Ti ustavi na izhodu sonce
„Ino beli mesec na zapadu;
„Naj vsahnejo mestni vodometi,
„Naj se kreno četiri planine,
„Vse četeri do Štambola grada,
„Pa čem ti se, starček, pokerstiti,
„Vse mošeje v cerkve premeniti
„In blago vse čem ti pokloniti.“
Kniga dojde starčku patrijarhu.
Kadar knigo patrijarh pregleda,
Berž pozove vsih dvanajst vla-

dikov
Ino zbere trideset minihov,
In trideset djakov samoukov,
Pa ti grejo do Štambola mesta,
Ter se mole Bogu velikemu
Od dne do dne za nedeljo dani.
Ko je bilo u sveto nedeljo,
Ondaj stane patrijarh častiti
Mahne s križem na četiri strane,
Ustavi se na izhodu sonce
Ino blede mesec na zapadu;

Presušijo mestni vodometi,
Ustavi se Šarac voda hladna,
Se pretrese zemlja po Štambolu,
Zaderhtajo ²⁾ mesta beli turni,
Zganejo se četiri planine:
Kamendara nad Štambolom gra-

dom,
Buhovica in Orehovica
In Kestena visoka planina,
Pa se čerňi priklonijo zemlji
Ino grejo do Štambola grada.
Ko to vidi cesar od Štambola,
Prepade se od Božje strahote,
Pa govori Čuprilič veziru:
„Verli sluga, Čuprilič vezire!
„Terči sluga k starcu patrijarhu,
„Naj ustavi četiri planine,
„Naj mi pusti mestne vodomete,
„Naj tečejo, kakor so prej tekli,
„Naj proteče Šarac voda hladna,
„Naj se gane od izhoda sonce,
„Ino blede mesec od zapada;
„Pa mu hočem činit zadušbino:
„Pismo čem dati patrijarhu,
„Da naj sodi rayno kot jaz sodim
„Poleg mene u Štambolu gradu;
„Hočem njemu dvore narediti
„Poleg svojih, še lepši od svojih,
„Na leto mu dati hočem blaga
„Na tovore, če dvanajst jih treba;
„In naj poje cerkva Rosalija
„U državi cara otmanskega.“
Kar poročil cesar patrijarhu
Vse povedal je Čuprilič starčku.
Ko to čuje patrijarh častiti,
Vse četiri ustavi planine,
Krenilo se od izhoda sonce
Ino sjajni mesec od zapada,
Protekli so mestni vodometi
In protekel Šarac voda hladna.
Kar car rekel, to je tud' učinil.
Kakor ondaj, tako dan današnji
Ondi serbski patrijarh stoluje.

Poslovenil Kobe.

¹⁾ Bujca pri belih Krajcih Regembach. — ²⁾ Zaderhtati in zadergetati se rabi med belimi Krajci.